

Jan Van Mechelen, *Consenting between Adults*, 2022

Welles, nietes. Het artistieke tart elke categorie, inclusief het artistieke. Vandaar ook dat begrippen als *outsider art* hun beste tijd hebben gehad. Als ze nog iets betekenen, dan louter in documentair of cultuurhistorisch opzicht. Na de Tweede Wereldoorlog dienden in de kunstwereld inderdaad nog enkele grenspaaltjes te worden verzet.

Bovendien is de notie – in het Frans *art brut* of *art singulier* – een (veel te) brede term die vele ladingen dekt. Ooit werd hiermee de authentieke artistieke expressie aangeduid van psychiatrische patiënten. Kortom, van marginalen die buiten de samenleving vielen, in inrichtingen of gevangenissen. Intussen is het begrip behoorlijk opgerekt – alle creativiteit die zich ver van de conventionele kunstwereld houdt –, al blijft het label schuren en irriteren. De categorie *outsider art* reduceert kunstenaars tot hun ‘anders-zijn’. Alsof er zoiets als *insider art* zou bestaan!

Vandaag de dag zijn de rollen wellicht omgekeerd. Nu we ons met ons allen – maatschappelijk, economisch, politiek – in het ‘universum van de waanzin’ bevinden, zijn er gelukkig nog ‘buitenstaanders’ die ons een spiegel voorhouden en onze (collectieve) leugens ontmaskeren. Zo ook Jan Van Mechelen (Mortsel, 1954) die als eenzaam, recht door zee, de moed heeft zijn eigen weg te gaan. Consequent zwoegt en ploetert hij, krassend, schrappend, teder proberend, tot hem uiteindelijk een beeld toevalt dat ‘juist’ is. Het ‘klopt’.

In die zin lijkt hij inderdaad wel op een gek. Als een lefgozer, zonder verlies van lijfsbehoud, betreedt hij de ‘andere kant’ van de gangbare, maatschappelijke werkelijkheid. Hij brengt die aan het licht en belichaamt die ook. De gek bevrijdt ons van de maatschappelijke dwang van orde en regelmaat. Hij brengt ons oog in oog met onze eigen fantasie en integriteit (en vooral het gebrek eraan). Dit werkt heilzaam en bevrijdend voor wie wil kijken.

Als je *instemt* met het beeld dat Jan Van Mechelen je voorhoudt, treed je in een wereld van betovering en verf, vraagtekens en herkenning. Zoals elk beeld doet ook dit schilderij een beroep op je herinnering en je verbeelding (die in feite de twee uitersten zijn van eenzelfde bewustzijnservaring – want zonder verbeelding geen herinnering, én zonder herinnering geen verbeelding). Als je iets herkent in wat je ziet, prikkelt het beeld je zintuigen en je geheugen. Als dit niet zo is, dien je een beroep te doen op je fantasie. Je tracht te begrijpen wat je ziet. Desnoods leg je zelf relaties of bedenkt je een verhaal. Of je legt je neer bij wat je – zonder woorden, intuïtief of onbewust – voelt en treedt *in* het beeld. (Uiteindelijk doen we dit ook altijd met herinneringen.)

Jan Van Mechelen *Consenting between Adults*, 2023

Acrylverf op papier, 65 x 90cm

Schenking De Fraeye-Verburg: 2023

Depothouder: Museum Dr. Guislain, Gent

In zekere zin is elke kunstenaar de hoeder van imaginaire, andere werelden. Hij begeleidt ons in zijn werk naar de oergrond van de materie: chaos, de broedplek van elke schepping. Wat wij inspiratie of ziel noemen, huist van nature in de wildernis. Die is per definitie ongecontroleerd, ontembaar. Alleen wie enthousiast is, kan – in volle overgave, extase of zelfs trance – met volle teugen van die geheime bron drinken. Het toeval heeft je gevonden. Als jij het toelaat, valt het jou ook toe.

© auteur: Joris Capenberg